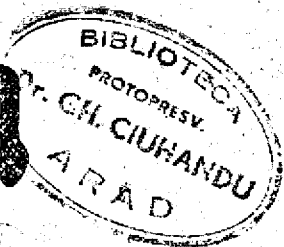

Biserica și Școala

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr.; pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr 268 / 904. Pres.

Circular

Cătră toate oficiile parohiale și protoprezbiterale de sub jurisdicțiunea Conzistorului gr. or. român din Oradea-mare.

» Fiecare sunt cei milostivi că aceia se vor milni (Mat. V. 7.) Aceste cuvinte ale mântuitorului nostru Iisus Hristos, creștinii adevărați trebuie să le sape adânc în inimile lor, să le mediteze și să practice totdeauna milostenia, dar mai vârtor când la mizeria de obște a poporului se mai adaugă mizeria unui an neroditor, cum a fost anul acesta.

În urma secetei din vară în ținutul nostru, pământul nu putu produce nici fână și nici grâne suficiente pentru hrana de toate zilele. Sămânțele aruncate în brazde nu răsăriră și cele ce înverzira fură uscate de arșița soarelui. Plugarii văzură cu ochii întristați holdele udate de sudorile lor, munca lor, truda lor nimicite cu totul. Foamea aliată cu frigul iernei acuma bate la colibele săracilor, amenințând cu peire sute și mii de vieți.

Un privilegiu trist acesta, dar priincios ca preoții să și desfășure în toată plinitatea măreția chemării lor de părinți și păstori sufletesti, pentru a deșteptă compătimirea în inima celor avuți și a alina suferințele săracilor, văduvelor și orfanilor. Căci »cel ce dă săracilor, nu se va lipsi« și »cel ce miluește pe sărac dă împrumut lui Dumnezeu, și după darea lui se va răsplăti lui«. (Pilde XXVIII 27 XIX 17.)

Dacă în timpuri normale milostenia și binefacerea cătră săraci este o datorie creștinească pentru cei bogați, în timpuri anormale, în timp de foamete, nu numai cei bogați, dar și săracii înșiși datoresc a se lipsi de ceva și a ajuta pe cel ce nu are absolut nimic. »Voi sunteți săraci, zice sf. Vasilie cel Mare, un altul este și mai sărac

decât voi. Voi aveți pâne pentru zece zile, el nu are decât pentru o zi. Faceți parte în mod liberal de prisosul vostru celui ce nu are nimic. Dacă toată subsistența voastră se reduce la o pâne, și dacă un sărac se prezintă la ușa voastră, scoate din camera ta aceea singură pâne și ridicând ochii la cer, ziceți lui Dumnezeu: Eu nu am decât această pâne ce vezi, Doamne; pericolul este evident, dar eu sacrific tot preceptului tău, și dau din puținul ce am fratelui meu care are foame. Ajută tu însuți pe servitorul tău, care este în pericol. Dacă vei face așa, pânea ce ești să în lipsă și să produce roade în mulțime, ea va fi germenul (colțul) unui seceriș bogat, amanetul (zalogul) nutremântului vostru, garanța milostivirii dumnezeiești«.

După măsura putinței, datori sunteți așadar, preoților, a veni voi în primul loc în ajutorul celor lipsiți cu propriul vostru avut, cu dinarul vostru, și totodată a mijloci pentru ei la cei avuți, prin ce mai vârtos veți atrage știina, încrederea și dragostea parohienilor voștri.

În privirea acestei înalte datorii pastorale, față cu neajunsurile, lipsa și sărăcia de care suferă populațiunea noastră în cele mai multe localități, dăm următoarele instrucțiuni și îndrumări preoților parohiali:

1. Preotul local, în fiecare parohie, va forma cu trei sau cinci fruntași un »comitet de binefacere«, va cercetă casele săracilor și orfanilor spre a constată lipsurile lor și a-i mângăia în suferințele lor; va cercetă casele celor cu dare de mână și avuți, cerșind și adunând elemozină (milă) după putința și dragostea creștinească a fiecăruia: pâne, mălai, fâină, grâu, cucuruz etc. pentru cei flămânzi, care n'au ce mânca, îmbrăcăminte pentru cei goi, cari n'au ce îmbrăcă.

2. Fiecare preot în comuna sa va interveni și mijloci pe calea organelor administrative, după

putință, ajutoare și împrumuturi efline pentru cei lipsiți și bântuiți de foamele.

Oradea-mare, 18/31 Decemvrie 1904.

Vasilie Mangra
vicar episcopesc.

De Anul-nou.

Duhul vremilor aduce evenimentele și acelea trec ca și un vuet peste cei ce dorm, peste cei neputincioși, peste cei ce puterea lor de viață o mistue în războiul intern și peste cei ce nu înțeleg rostul vremurilor; iară cel treaz, cel viguros, cel liber de războiul intern și cel ce înțelege rostul vremilor, se avântă asupra acelor evenimente și-și ia partea sa din acest proces al civilizațiunii. Așa rămâne un popor strivit ori înălțat de Duhul vremilor.

Rezultă de aici rațiunea ca fiecare popor să fie gata pentru întimpinarea evenimentelor aduse de procesul general al civilizațiunii. Evenimentele mari aduc epocele în viața unui popor. Epoca de decadență, dacă n'au știut înfrunța evenimentele, ori de mărire dacă s'a știut face stăpâni peste acele evenimente.

Sunt capete goale și inimi seci acele cari au în peto un Deus ex machina în fața evenimentelor. Răsfoiți istoria popoarelor și veți afla, că acele capete luminate și acei eroi de a căror nume sunt legate epocele popoarelor nu au fost aduși pe aripile vremilor dintr'o lume vizionară nici n'au răsărit din puteri magice; ci au fost expresiunea tipică a forței intelectuale și morale a poporului din care au făcut parte. Căci forța intelectuală și morală este pilotul pe care se înalță popoarele; iar biserica, este mama acelor forțe intelectuale și morale, ia le dă timbrul adevărului etern în urmare și a durabilității, față de coloritul schimbăcios a spiritului timpului. Biserica este mama idealurilor.

Și evenimentele vin ca puvoiu asupra noastră. Biserica și școala gem sub vuetul lui. Ei, și?! Unde-i expresiunea tipică a forței noastre intelectuale și morale ca să înfrunte acel povoi?

Nu-i?

Nu-i tipul, dar forța intelectuală și morală există. Ce e drept slăbită de curente străine, dar tot există, măcar sub spuză. Ori și cum va fi, simțim, că nu suntem singuri cei ce »stăm în casa Domnului«.

Atâta este toată mângăerea cu care încheiem anul 1904. Casa săracului nostru stoarsă de foame; casa lui Dumnezeu asediată de dușmanii lui Hristos; preoțimea umilită și batjocorită. Am putea numi acest an, anul năpastei.

Cu acest greumânt în spinare și cu speranța în inimi călcăm pragul Anului-Nou, 1905, pe care îl salutăm de binevenire.

Și adevă cări sunt speranțele noastre? În prima linie Dumnezeu, căruia i-se va fi făcut milă de noi. Apoi în focul cel sacru al iubirei de biserică și neam ce nu s'a stâns din sufletul poporului nostru și în reînvierea tipului preotului român:

Numai acel popor piere, care nu are credință în Dumnezeu, nu are iubire de neam și nu are pe părinții săi conducători, adevă care este corupt în sufletul său; căci numai corupția descompune. Suferințele pentru dreptate oțelesc și închiagă popoarele.

Suferințele din anul trecut ne-au mai otelit, să formează chiagul forțelor intelectuale și morale din cari răsar tipurile luminate și eroice ale bisericăi militone. La aceasta operă să lucrăm în anul 1905.

Să răsfoim scripturile și să aflăm tipul apostoliei, apoi să deschidem cartea neamului românesc și să aflăm cum s'a individualizat tipul apostoliei în tipul »preotului român« cel ce a fost totul pentru popor și poporul totul a fost pentru preotul său. Din legătura aceasta sfântă dintre preot și popor a izvorât concepțiunea »preotului român«, și acest »preot român« a devenit »părintele« credincioșilor săi.

Iată tipul!

Acest tip când s'a intrupat bunăoară în Șaguna, a oprit cursul evenimentelor și a dat nouă viață poporului românesc.

În fața năpraznicelor evenimente ce ne amenință pe anul 1905, desvălim aici tipul istoric a »preotului român«.

R. Ciorogariu.

Psichologia sentimentelor intelectuale.

după T. Ribot.*)

1. Caracterizare generală.

Sub numele de *sentimente intelectuale* cuprindem toate acele stări afective, plăcute, neplăcute și mestece, cari însoțesc exercițiul operațiunilor inteligenței. Emoțiunea intelectuală poate să apară atât în legătură cu percepțiunile senzuale și cu imaginile fantaziei.

*) T. Ribot (pron. Ribó), de prezent profesor la Institutul Colegiul de Franța în Paris și redactorul renumitei „Reviste filozofice franceze“, este unul din cei mai distinși psihologi moderni. A scris numeroase lucrări psihologice, dintre cari cele mai însemnate sunt: „Ereditatea psihologică“ (L'Hérédité psychologique), „Psihologia engleză contemporană“ (La Psychol. anglaise contemporaine), „Psihologia germană contemporană“ (La Psychol. allemande contemporaine), „Boalele voinței“ (Les maladies de la volonté), „Boalele memoriei“ (Les maladies de la mémoire), „Psihologia atențiunii“ (La Psychol. de l'attention), și Cea mai nouă operă a lui Ribot, din care traducem ca specimen tratatul de față, poartă titlul: „Psychologia sentimentelor“ (Psychologie des sentiments. P. Alcan, Paris. — Dr. P. Pipos, pr.

cât și cu noțiunile, judecățile, rezonamentele și cursul logic al gândirii; cu un cuvânt: ea poate să acompanieze toate formele fenomenelor de cunoștință, începând dela cele mai inferioare, până la cele mai superioare. Mai departe *tonalitatea* acestor sentimente afară de unele cazuri, nu trece peste gradul de mijloc, îndeosebi la formele lor superioare. Și este de observat, că cu cât noțiunile sunt mai *abstracte*, cu atât ele sunt mai puțin apte de a promova condițiunile organice ale emoțiunei.

După ce am caracterizat pe scurt ființa sentimentelor intelectuale, urmează să descriem evoluțiunea lor, care percurge trei faze: 1) faza primă este: cea *utilitară* sau *practică*; 2) a doua: cea *desinteresată* sau *știentifică*; iar 3) a treia cea *excesivă* sau *pasionată*; foarte rară, fază în care sentimentul intelectual se potențiază până la forța și exclusivismul *unei pasiuni*. Să vedem aceste faze una câte una.

1. Forma utilitară sau practică a sentimentelor intelectuale.

a) Curiozitatea.

Sentimentul intelectual, ca toate celelalte sentimente, atârnă dela o trebuință, dela o tendință, dela un instinct oare-care. Acest sentiment încă își exprimă în conștiință satisfacțiunea sau nesatisfacțiunea sa.

Izvorul, din care emanează sentimentul intelectual, este: *trebuința omului de a cunoaște lucrurile și întâmplările*, trebuință, care sub forma sa primitivă se numește: *curiozitate*. Ea posedă nenumărate nuanțe și grade de dezvoltare, începând dela omul sălbatic, care adulmecă și presimte, ca un animal, până la un *Des Cartes*, care scrutează totul, care vrea să știe tot, care cu gândirea sa genială străbate până în adâncul misterelor universului și ale sufletului omenesc; începând dela credințele și vederile copilărești ale omului primordial până la cele mai înalte speculațiuni filozofice. Fie însă obiectele curiozității ori-cât de diferite, fie ori-cât de varii punctele ei de plecare, fie ori-cât de mare, ori de mic gradul ei de intenzitate, în esență ea totuși rămâne, între toate împrejurările, una și aceeași. Și total lipsit de curiozitate nu poate să fie nici un intelect normal, ci singur numai idiotul demn de compătimire, care se naște fără darul inteligenței.

Fiind *trebuința de cunoaștere* dată în om dela natură, urmează să răspundem la întrebarea: Cum se dezvoaltă ea în primul său period?

b) Surprinderea.

Primul moment este acela al *surprinderii*. Această se arată foarte de timpuriu. După *Preyer* la copilul mic deja în 22-a săptămână după naștere se poate observa fenomenul surprinderii. Aceasta este o stare afectivă specială, ireductibilă, stare ce conzistă în o dezadaptățiune, cauzată prin cutare impresiune izbitoare. După a mea părere, zice *Ribot*, surprinderea posedă o singură notă caracteristică proprie, și anume aceea, că ea e fără conținut, fără obiect; ci materia ei este pur numai un *raport*, un stadiu de tranziție,

o simplă mișcare a spiritului, și nimic mai mult. Surprinderea posedă un mod de expresiune determinat și fenomene fiziologice concomitante foarte clare: ochii și gura se deschid, sprâncenele se ridică, zguduirea neașteptată a nervilor este însoțită de imobilitate, palpitațiunile cordului și mișcărilor respiratorice se accelerează, șcl.

c) *Mirarea*.

Al doilea moment este acela al *mirării*. *Ribot*, urmând pe *Bain* și *I. Sully*, zice că între starea surprinderii și aceea a mirării este diferență apretabilă. Să facem o scurtă paralelă: surprinderea este momentană, mirarea însă durabilă; cea dintâi este: o dezadaptățiune, pe când cea din urmă: o readaptățiune; cea dintâi este lipsită de materie obiectivă, pe când a doua are ca materie un *obiect neobiceiuit, straniu*. Din această cauză, *Des Cartes* a numit-o *admirațiune* și (în „Tratatul său asupra pasiunilor“) a numărat-o între cele șapte pasiuni descrise de el. *Des Cartes* zice: „Admirațiunea este o surprindere subită a sufletului, surprindere, care face, ca acesta să privească cu atențiune obiectele, cari i-se par rare sau extraordinare.“ De fapt, admirațiune este un fel de excitațiune a atențiunei, și ea posedă notele caracteristice ale acesteia, și anume: concentrarea și unitatea conștiinței, convergența acesteia spre un singur obiect, intenzitatea percepțiunei sau a reprezentațiunei, adaptațiunea mișcărilor, șcl. La început, înainte de ce admirația ar fi însoțită de plăcere sau de displăcere, după cum e cazul, ea are o formă particulară, ce se apropie de ceea-ce numim stare neutră sau de excitațiune simplă.

(Va urma.)

Câte-va reflexiuni la chestia catehizării.

Că cine are să catehizeze în școală, nu poate forma obiect de discuțiune, pentru că e de sine înțeles, că chemarea și datorința preotului este să propovăduiască în comuna sa evanghelia lui Hristos. Dacă preotul nu se interesează să-și crească ființoarea biserică viiă, cine să se intereseze? Biserica în împrejurările grele de azi are lipsă de preotul întreg, de păstor adevărat și nu de oficiant simplu, care se îndestulește cu serviciile divine din sf. biserică și cu funcțiunile bisericesti din parohie.

Nu are timp? Dacă nu are timp să catehizeze în școală, cum va avea timp să boteze, să cunune, să îngroape și să sevârșească celelalte funcțiuni în parohie, pentru că e știut că și aceste funcțiuni împedecă preotul de la lucrul de câmp. Oficianții - dela ministru până la gornicul satului, —toți sunt legați cu timpul de oficiul lor și numai păstorul sufletesc să facă excepțiune, numai el să aibă dreptul a se scuza,

că nu are timp a-și face datoria? De unde acest privilegiu? Cu una trebuie să fie în curat! Ori suntem preoți cu trup cu suflet dedicându-ne toate puterile și *tot timpul* chemării noastre, ori ne facem simpli oficanți, privind cu nepăsare, cum vrășmașii sapă la temelie bisericii. Cu două nu putem! Ba zic mai mult! Preoțimea are datoria în cunoștința chemării sale, ca însăși să întreprindă pașii neceșari la autoritățile mai înalte bisericesti pentru a exopera dreptul exclusiv de a catehiza în școală.

Să susține, că preoțimea nu ar fi pregătită pentru catehizare, că nu ar avea calificațiune pedagogică corespunzătoare. Ei bine! Învățătorii să fie mai buni catiheti decât preotul, care a primit calificațiune specială teologică? Dacă preotul nu e pregătit să catehizeze în școală, atunci de sigur nu e pregătit nici în biserică să predice cuvântul lui D-zeu — poporului. Întreb atunci, spre ce scop s'a preoțit? Au prin primirea preoției nu s'a declarat însuși chemat și capabil de a predica cuvântul lui D-zeu?

Nu trag la îndoială folosul, ce rezultă din cunoașterea și aplicarea rațională a metodelor pedagogice și nu contestez avantajile manualelor bune; susțin însă că calificațiunea, metoda și manualul cel mai bun e însuflețirea curată, duhul adevărat creștinesc al preotului catehizator. Apostolii, nu prin metode pedagogice, nu cu ajutorul manualelor bune au cucerit lumea păgână, ci prin tăria credinței, prin curățenia moralei și îndeosebi prin aducerea vieții și a faptele lor în conformitate cu adevărurile propăguate de dânșii. Aceste virtuți creștinești au pus în gura apostolilor cuvinte și idei convingătoare, și însuflețindu-i li-a oțelit voința ca să nu cunoască *frică și greutate* punându-se în luptă cu duhul vremii și cu lumea păgână. Iată însușirea și calificațiunea cea mai de căpetenie și necondiționată ce în primul loc se recere dela catihet. Discuția catehizării aici are să se înceapă, pentru că la din contră edificăm pe nășip.

Mai întâi să curățim holda de buruieni și atunci sămânța de sigur va aduce rod, ori că o sămânăm cu mâna după usul vechi ori cu mașina după metoda nouă.

Viața reală ne prezintă tablouri foarte triste. Pe conducătorii naturali ai podorului, cari au luat angajamentul sublim să-i lumineze și să moralizeze poporul, îi vedem învrăjbiți, certându-se unii cu alții și discreditându-se reciproc în fața poporului. Toată onoarea excepțiilor! Vorbesc în general.

Oameni cu patimi nu au dreptul să vorbească în școală despre morală. Oameni, cari se persecută unii pe alții, cari nu pot ierta unul altuia, cari reciproc se discreditează în fața lumii spre a se înălța pe sine: zic oamenii, cari

sunt stăpâniți de răsbunare și ură nu au dreptul să combată în școală pisma, ura, și răutatea și cu atât mai puțin nu pot fi chemați să propage iubirea deaproapelui, răbdarea, dreptatea și umilința creștinească și dacă totuși o fac, vor crește tănăret fățarnic și mincinos.

Toată dreptatea o are părintele Alexandru Muntean, când zice, că până când nu vor înceta certele dintre preoți și învățători, catehizarea în școală nu va putea produce nici un rezultat real.

Dacă dorim deci, ca chestia catehizării să o ducem cu un pas înainte, trebuie să se restabilească raportul normal dintre conducătorii poporului. Trebuie mai întâi să delăturăm defectele *interne*, și apoi cele *externe*, cari în sfârșit sunt de o însemnătate secundară.

Boala aceasta internă însă nu se poate delătura prin conferințe mixte. Răul fiind intern, și îndreptarea lui de acolo are să purceadă, ear nu din afară, prin influențe externe.

Să recere în primul loc, ca preotul și învățătorul să-și subordineze »eu-l« său intereselor generale bisericesti și conduși de acest interes fiecare să caute din îndemnul său propriu a delătura cauzele de ceartă și dacă nici nu pot trăi în amicitie să nu se micșoreze unul pe altul în fața poporului. Unde lipsesc aceste calități interne, unde oamenii nu sunt conduși de interesele generale bisericesti și nu se pot stăpâni: acolo nu se poate ajuta, ori ce mijloace de împăcare am învăță. Soarta regenerării bisericii și a poporului depinde dela noi, deci facă-și fiecare datoria cu sinceritate, bunavoință și puțină abnegațiune și rezultatele îmbucurătoare vor urma de sine. Dacă a succes a restabili raportul normal dintre preot și învățător, și dacă preotul voiește cu toată căldura inimii să lucreze pentru biserică, acelaș preot de sigur va afla care este metoda și calea mai bună prin care poate mai ușor penetra la inima pruncului și atunci va ști delătura și eventualele scăderi din manuale și din planul de învățământ, dacă acelea de fapt ar exista, pentru că repet: calificațiunea, metoda și manualul cel mai bun este însuflețirea curată și caracterul adevărat creștinesc al preotului catehizator și în deosebi conformitatea faptelor lui cu adevărurile propagate de dânșul.

B. Coimloș la 4 Decemvre 1904.

Mihai Păcățian
paroh.

Cauza necredinței.

Este un fapt constatat de psihologia empirică, cum că omul ca ființă intelectual-morală, simte interes metafizic la rezolvirea problemelor vieții sufletești, din cari poate cunoaște atât ființa sufletului, cât și mi-

siunea omului, dacă ca și credința, ca o necesitate metafizică a omului, și ca contură fundamentală a vieții psihice, care este condiția sine qua non, atât pentru religionea obiectivă, cât și pentru știință, precipitează pe teren religios în necredință, este un fapt istoric constat în mod empiric din atitudinea societății erudite față de religionea obiectivă.

Stând mai pe sus de toată indoiala, că adevărurile religiei obiective basate pe credința obiectivă în existența lui Dumnezeu se adevăresc prin revelațiunea naturală și prin reflexiunile vieții sufletești, se naște momentuoasa întrebare despre cauza necredinței ajunse în timpul modern la ordinea zilei.

Spre rezolvirea acestui problem de importanță morală și religioasă se reclamă reducerea credinței subiective la fundamentul ei metafizic, precum și interpretarea acestuia cu privire la nexul causal, căci spre a explica un fenomen, se cere reducerea sa ca efect la cauza subsistentă.

Credința subiectivă ca primire de adevăr a principiilor religiei obiective este o lipire sufletească de adevărurile obiective pe titlul autorității, care ni le propune; eară ca autoritate, pe știința cărei conținem la primirea de adevăr a principiilor obiective, să fie în ochii noștri deamăni de crezământ, nu poate fi decât D-zeu izvorul tuturor științelor.

Ca în principiul credinței să primim ceva de adevăr, trebuie mai întâiu să ni se comunice, adică să luăm la știință, căci ceea ce nu ni se spune nici nu putem crede, fiindcă n'avem ce; de aceea a descoperit D-zeu spre credință adevărurile religiei prin revelațiunea supranaturală și prin cea naturală.

Dreptaceea, ca să credem, trebuie să știm, ce avem de crezut, din care cauză e știința intim legată de credință și credința de știință, căci și spre a ști ceva, trebuie să credem în ceea ce știm și fără de credere, în ceea ce știm, nu e posibilă știința.

La știință suntem noi înșine, la credință este D-zeu autoritatea, pe care conținem dacă ambele's bazate reciproc.

Spre a crede în cele propuse trebuie să cunoaștem adevărul lor, căci ceea ce n'are cel puțin probabilitatea adevărului nu putem crede; eară cunoștința se bazează pe pricepere, care nu este alta, de cât conceperea nexului causal. Reducându-se un efect la o cauză, care nu-l poate produce, sau atribuindu-se unei cauze un efect, ce nu poate proeși din dânsa, nu putem crede.

Fiind pe lângă timp și spațiu cauzalitatea cea mai principală formă moetică, după care alcătuim cunoștințele noastre, cari formează credința obiectivă, spre a crede, cercăm mai întâiu nexul causal.

Precum sunt toate, este și credința internă suspusă cauzalității, proeșind din gravitațiunea sufletească spre un tact homogen, căci precum corpul caută hrană materială spre susținerea concurentului organic și spre viața fizică, astfel caută și sufletul spre credința subiectivă.

Ce este așa dară alimentul pentru corp spre viața fizică, aceea este doctrina pentru suflet spre credință,

care este viața sa; precum nu toate alimentele priesc corpului, nici toată doctrina sufletului spre credință, și precum numai alimentele mistuibile produc sânge, morse și putere, numai acele adevăruri, ce le pricepem pot folosi spre nutrirea credinței, căci în vigoarea unității ordinei naturale, care dominează toată creatura și a intimului raport reciproc între corp și suflet suntem atât după corp cât și după suflet supus legeri naturale.

Analog cum planta veștezește și apune, când rădăcinile nu sunt în stare a asimila materiile de aliment în murse nutritoare, astfel și credința scade, când sufletul nu este în stare a asimila principiile doctrinale în cunoștinți armonice pretinse de crezare.

De oarece credința profundă se poate nutri numai din adevăr, care este raportul armonic între sentințele formulate și între ideile fidele trase de pe realitatea empirică, trebuie spre o credință firmă despre același obiect, să stee toate axiomele în raport armonic, sprijinindu-se reciproc, fără a se combate, întărindu-se în adevărul lor, fără a se răsturna.

Dacă cercăm diversele discipline, cari tratează în mod științific despre realitatea empirică, sub cari înțelegem nu numai obiectele și fenomenele reale, ci și sufletul nostru cu toate mișcările sale, numind primele empirice reale, eară pe cele ultime empirice transcendente, constatăm că atât științele profane, cât și teologice tratează același obiect, numai fiecare în felul său în metoda și în terminii săi speciali.

Precum are fiecare obiect din realitatea empirică partea externă, formală, concretă și cea esențială, internă sau materială, deosebim și la doctrină partea esențială, sub care înțelegem pe cea concretă, sau înțelesul verbal, fiind după legile naturale esența concretizată în partea formală, prin care se manifestează în extern și care o exprimă în mod fidel, ar trebui, dacă am dispune de o atare abundență de cuvinte, ca să exprimăm fiecare idee și concept prin un semn special și sensul verbal să fie congruent cu cel intern esențial; de oarece însă limba noastră e cu mult mai sărmană în cuvinte, de cât spiritul bogat în idei, natural trebuie spre exprimarea unei specii de idei și concepte să ne folosim de un cuvânt, ceea ce produce o deosebire între materialul ideilor și concretizarea lor în exprimarea verbală. Drept aceea suntem necesități la analiza adevăratului înțeles a ne cobori prin sensul verbal și cumpănirea materială la sensul adevărat și metafizic, mijlocit nu numai prin preciparea cuvântului ci și prin combinarea cuvântului cu realitatea empirică.

Dintre ambele specii de știință, cari tratează despre realitatea empirică și cea transcendentă, atât teologia cât și științele profane tratează obiectul lor în mod special și exprimă rezultatele lor prin termini speciali sau tehnici.

Cu toate că esența e tot aceea, se deosebesc ambele științe după cuvânt, așa că lumea superficială necapabilă a mijloci sensul intern află între rezultatele teologiei și a științelor profane, disonanță doctrinală și

conform vederilor rezultante din scrutările superficiale se grupează învățații în două tabere ostile, exclusiviste, cari se combat reciproc.

Științele profane ținându-se de explicările fizice și nevoind a se aprofunda în cele metafizice, ajungând la pragul forțelor naturale, peste cari nu pot trece explicativ la unitatea cauzei, declară forțele naturale de cauza ultimă a fenomenelor, precipitând astfel în naturalism și materialism, cari neagă ordinea supra-naturală.

Teologia de altă parte ținându-se orbis exclusiv numai de sensul verbal al sf. Scripturi, a cărei conținut ni-i dat într'un timp, în care nu exista cunoștințe profunde despre ordinea naturală, nu voește a reflecta la rezultatele științelor profane, dobândite din empirism și intuițiune, nici să aprofundează prin studiu metafizic a cunoaște principiile fundamentale.

Mișcându-se astfel ambele pe suprafața fenomenală atât în ceea ce privește explicarea reală, cât și noetica chestională, natural nu se pot pune cătră olaltă pe teren doctrinal, de cât în raport exclusivist, deși fiind obiectul tratat unul, adevăul poate fi numai unul.

Absolvând tinărul studios studiile medii și căutând raportul armonic între studiul natural și cel al religiunii, constată că ambele se combat reciproc; ce susține una desavuează alta. De oarece studiile profane basate pe empirism îi oferă mai multă probabilitate de adevăr, decât adevărurile abstracte ale religiunii, din disonanța rezultatelor și din reciprocodesavuare dedusă din sensul verbal, neputând afla armonia necesară spre credință, dacă nu cade de drept în necredință, cel puțin se îndoiește despre adevărul religiunii.

(Va urma).

Icoanele lui Hölzel.

Unul dintre principiile cele mai cardinale ale didacticei este principiul: „învățământul are să fie intuitiv“.

A mai vorbi asupra însemnătății acestui principiu, este de prisos. Marele Pestalozzi l-a definit atât de bine, când a zis: „intuițiunea este baza absolută a toată cunoștința“.

Intuițiunea este directă, când arătăm elevului obiectul în natură; și indirectă, când înfățișăm obiectul prin icoane, modele ori asemănări.

Se înțelege, intuițiunea directă este cea mai eficace; dar aceasta intuițiune, în cele mai multe cazuri, nu se poate aplica; și atunci suntem siliți a recurge la intuițiunea indirectă, înfățișând obiectul prin icoane, modele ori asemănări.

Fiind vorba de icoane, ca mijloace de intuițiune indirectă, să vedem cum se recere să fie întocmite icoanele de intuițiune și întrucât corespund acestor principii icoanele lui Hölzel.

Icoanele trebuie să fie fidele, să fie viu colorate, să fie destul de mari, ca să le poată vedea clasa întregă.

Icoanele lui Hölzel nu numai că instruesc toate condițiunile ce se recer la întocmirea icoanelor bune de intuițiune, dar întrunesc și alte momente psiho-

Icoanele aceste sunt atât de fidele și viu colorate, încât nu numai pe elevi, ci chiar și pe oamenii maturi îi captivează; iar mărimea lor e atât de însemnată (140 92 cm), încât în ori ce școală, fie cât de spațioasă, în băncile cele din urmă, se văd clar până și conturile munților. În ce privește executarea tehnică, nu lasă nimic de dorit, pot fi podoaba oricărei școle.

Icoanele lui Hölzel înfățișează o mulțime de lucrări economice de peste an, precum sunt: aratul, secerișul, culesul viilor etc., dând astfel o direcție cu totul practică învățământului. Printre serioasele acțiuni economice sunt întretășute diferite jocuri ori acțiuni copilărești, precum sunt: săniatul, innotatul, culesul merelor etc. În nemijlocita apropiere a copiilor o mulțime de animale, precum: vaci, viței, cai, porci; apoi o mulțime de paseri domestice, precum: găini, cocoș, cloșcă, pui, găște, rațe, curcani etc., — ființe, pentru cari copiii au cea mai mare atragere, prin ce învățământul devine mai ușor, mai plăcut, ear în mintea lor se vor produce rezultatele cele mai durabile.

Icoanele lui Hölzel pot fi aplicate cu succes aproape la toate obiectele de învățământ. Cel mai bun serviciu însă îl fac icoanele amintite la învățământul intuitiv și limbistic, serviciu de o potrivă binefăcător atât pentru învățători, cât și pentru elevi. Pentru învățători vor contribui mult icoanele aceste la sistematizarea și predarea cunoștințelor; pentru elevi la consolidarea și reproducerea cunoștințelor.

Să vedem cu ce succes s'ar putea aplica icoanele amintite, la diferite obiecte de învățământ.

La învățământul gramaticii prin reprezentarea ființelor și a lucrurilor se va intui substantivul; prin colori, forme adjectivul, prin acțiuni, verbul etc.

La învățământul fizic se vor intui fenomenele naturale din perspectivă: tempestate, zăpadă, asfințitul soarelui, etc.

La învățământul economiei se vor intui lucrările economice, plantele, animalele, uneltele, ce sunt reprezentate din belșug pe icoane.

Chiar și învățământul religiunii se poate atinge cu succes, prin armonia ființelor și lucrurilor reprezentate prin icoane, cari sunt imaginea fidelă a ființelor și lucrurilor din natură.

În școlile mai sărace aceste icoane vor înlocui cu succes tablele de istorie naturală.

Și câte învățători de ordine mai înaltă se pot extrage, pe lângă o pregătire conștientoasă și prin intuirea corectă a acestor icoane.

La predarea unei limbi străine¹⁾ apoi aceste icoane sunt absolut indispensabile. Nici la un singur obiect de învățământ nu se simte în așa măsură lipsa de intuițiune, întocmai ca la predarea unei limbi străine. Aici numai de ai avea obiecte de intuițiune cât de multe, ca să aibă teren să vorbească și învățătorul și elevii cât de mult.

Ființele și lucrurile, în cele mai multe cazuri, obvin izolate în natură; ear reprezentarea lor în grupe de multe ori este imposibilă. De aceea de multe ori ne mulțămim că putem trata obiecte singuratic; ear tratându-le singuratic, este natural, că și ideile ce rezultă din aceste intuițiuni vor fi obscure și răslețe. Acest neajuns au să-l suplinească icoanele lui Hölzel.

Aceste icoane reprezintă ființele și lucrurile în grupe, unde ființele par' că au viață, se mișcă, vorbesc și se înțeleg unele cu altele. Aici ai teren de a vorbi și de a face pe elevi să vorbească cât mai mult.

1) Pe baza acestor icoane sunt lucrate cărțile de limba maghiară de Schullerus-Popovici, apărute în ed. lui W. Kraff.

Calea aceasta de sigur e mai puțin costisitoare și totodată mai eficace. La tot cazul icoanele lui Hölzel sunt chemate să reformeze radical învățământul intuitiv și limbistic.

Din cele premerse rezultă, că icoanele lui Hölzel¹⁾ sunt mijloace de intuițiune de o valoare incontestabilă, cari merită toată atențiunea noastră. Nu pot din destul să indemn pe domnii colegi pentru procurarea acestor icoane, în interesul bine priceput al corpului învățătoresc și a școlii române.

Roșia, Noemvre 1904.

Iosif Stanca
învățător.

Notițe

despre viața lui Simion Iosif Popovici Paffy

de

Petru E. Papp

cleric de cursul III.

(Urmare.)

La anul 1828 Simeon Paffy a fost distins pentru ostenelele sale, cu medalia de aur.

Pentru meritele câștigate a fost „proprietarul coroanei de aur cl. II, posesorul crucei de aur duplicate a custozilor sfântului mormânt din Ierusalim“.

Ne-a rămas dela el numai un act, din cari să poate deduce principiile cari i-a nutrit și încălzit sufletul. Acest act e vorbirea ce a rostit-o în limba magiară cu ocaziunea primirii medaliei de aur. Vorbirea să găsește în arhivul comitatului Arad Nr. 1760/1840 și poartă titlul:

Beszéd

mellyet

Nemes

Paffy József

cs. kir. Lovag-Kapitány, hajdan a Nádor Lspányi Magyar Lovag Ezredben a Hadi Pereknek Itélő Mestere tartott

midön ő cs. s. Ap. Felségének kegyelméből

1828 eszt. Márczius 23-dikan

Az Arany Érdem — Medália

mellyére függesztetett

Pesten, az Invalidus Katonák Palotájában.

Pe fața a doua e scris:

„Ex altis Virtus venit, inde Honos quoque descendit“. iar pe fața a treia se arată faptele pentru ce a fost decorat cu medalia de aur, și tot odată e indicat modul, cum are să se efeptuiască predarea respective punerea medaliei pe peptul lui Paffy. Aceasta trebuia să se efeptuiască pin partea colonelului Ioăn Lutter în 23 Martie la oarele 9 dimineața în prezența tuturor invalizilor, a elevilor și a părinților lor.

¹⁾ Icoanele lui Hölzel, constau din 4 serii:

Seria I cuprinde: I Primăvara; II Vara; III Toamna; IV Iarna. S. II cup. V Curtea economică; VI Munții; VII Pădurea; VIII Orașul. S. III cup. XIII Locuința; XIV Portul; XV Zidirea casei; XVI Munți și exploatarea munților. S. IV cup. IX Paris; X London; XI Wiena; XII Praga.

Se pot procura dela editura Ed. Hölzel Wiena IV₂ Luisengasse 5 fiecare icoană cu prețul de 6 coroane.

Vorbirea rostită de Paffy cu această ocaziune e următoarea:

Ilustre și distinse D-le Colonel și Maiordom!

Cu cel mai profund respect primesc din prețuita-vă mână acea distincție a Maiestății Sale, prin care Maiestatea Sa prea grațios a binevoit a lua în socotintă ostenelele mele aduse în decurs de nouă ani, pentru creșterea creștinească și morala a tineretului militarilor invalizi, concrezut oblăduirii mele.

Sufletul meu în adevăr este adânc pătruns de instinctul mulțumirii, pe care în acest loc ingenunchind să străduiește a o exprima Maiestății Sale împăratului și regelui meu pentru proba prea mare a grației sale, manifestată față de persoana mea.

Iată deci de acum, după primirea acestei medalii de aur, port pe peptul meu chipul sfințit al principelui meu, ca ceva emblemă sfântă, cel mai puternic scut contra inimișilor ostenelelor mele nevinovate.

O dacă ar observa ei în aceasta maiestoașă distincție, cea mai grațioasă admoniție a principelui nostru ce și la ei se referă, și prin aceasta unindu-se cu mine, conduși de un cuget comun, ar conduce cu conștientiositate institutele prea grațiosului părinte a țării întregi.

Ilustritatea Ta în munca mea prea atent ai observat acest fel al cugetării mele, credincioase și iobăgești și pe acestea împreunându-le cu învoirea comisiunei de casă le-ai înaintat spre distingere direcțiunii tribunalului militar și prin intervenirea consiliului militar de curte ai și dus-o la faptica îndeplinire.

Eu așa dară am săvârșit o faptă a educării omenesti, care e în strânsă legătură cu întreg binele comun iobăgesc, și prin aceasta am supliniit o datorință ce sfânta mea lege mi-a impus-o neconținut.

Numai aceasta credință, tovarășul străduințelor mele neobosite, a desvoltat în mine dragostea cătră Dzeu și cătră deaproapele, fidelitate și recunoștință față de principe, numai ea m-a învățat la porunca dumnezeiască: „Iubește pe D-zeul tău mai pe sus de toate, iubește pe deaproapele tău ca pe tine însuți“, ea este isvorul din care a emanat întreprinderile bunele mele voinți, cari nici o putere pământescă nu mi le-a putut da, ea a fost țaria prin care am suportat cu bărbăție constantă multele și neevitabilele griji și neplăceri, ce sunt împreunate cu educarea tineretului, și în străduințele mele nu mi-am perdut ecvilibrul, numai și numai ea este acea țarie descoperită nouă de D-zeu ca o neînfrumșetată putere cerească, ce a triumfat asupra tuturor. așa dar numai ei îi pot atribui stima și meritul distincției măiestoașe.

Eu rămân cu liniște cerească, care petrece orice bucurie pământescă, adevă că cu inimă deschisă am urmat poruncii măiestății cerești; „Toate câte voți să vă facă oamenii, faceți și voi asemenea“, căci aceasta e cuprinsul, celor ce legile și profetii învață și nu numai, că s'a dovedit înaintea lumii, încrederea depusă în mine din partea prea onoratei case a invalizilor, ci afară de aceasta norocos am îndeplinit și

binefacerite, ce în decursul funcțiunii mele mau preocupat.

Din aceste am tras consecințele, că unii dintre nefericiții mei frați, din cauza cunoștinței defectuase a religiunii și moralității, despre cari în tinerețile lor n'au auzit nimic, călcând legile existente, au comis grele păcate.

Credința lor deșartă a stors multe lacrimi din ochii mei îndreptați spre cer, și au potențat ostenele mele în scrutarea nevinovăției lor, din adins am ascultat de sentimentul meu, și spre acest scop am renunțat adeseori la multe oare de odihnă, dar sub această povară grea în urmă și eu am căzut victimă buneii mele străduinți înainte de vremea anilor mei, numai ca să pot mântui pe de aproapele meu și spre îndeplini cu credință oficiul concretizat din partea Măiestății sale.

Dar sunt foarte îmbucurat în această ziua a distincției majestoase, fiind pe deplin convins, că și pu terile mele, rămase de pe timpul luptelor din 1813, le-am jertfit cu toată dragostea inimii mele spre binele obștesc.

Mai mulți ca 1300 de copii de a invalizilor au auzit din gura mea frica de D-zeu, fidelitatea și recunoștința față de principe, stima față de superiori, părinți și binefăcătorii lor.

Toți aceștia vor fi cândva membrii folositori societății iobăgești și precum vor lăsa națiunilor viitoare moștenire învățarea temeinică a religiunii și moralității, tot astfel nu se vor înfricoșa de a pune sub picioare inimicii tronului măiestos.

Deci nu voi înceta de acum înainte de a-mi îndrepta puteaile rămase spre binele nevinovăției și cu ia împreunându-mă voi implora atot puternicia ziditorului cu cucernicia inimii mele și cu iubirea mea iobăgiască pentru Principele meu, și afară de aceasta nu numai puțina mea avere, ci chiar și viața din datorință creștinească cu plăcere o jertfesc în toată vremea pentru tron.

Iată textul originalului, în limba maghiară:

*Méltóságos nagy érdemű Ezredes
és Házi Igazgató Úr!*

Leg mélyebb alázatassággal által veszem betses kezeitől Eő Felségének ama Jelét, melly által az én Gondviselésem alá bizott Invalidus Katonák Ifuságának keresztényi és erkölcsös képzésére tett kilentz esztendei fáradozásaimat Eő Felsége kegyelmesen érdemesíteni méltóztatatt.

Az én Lelkem valóban keresztül vagyom járva a köszönet érzékeny ösztönétől, mellyet Eő Felséges Császárom, és Királyomnak, ez országos kegyelmének bizonyításáért, térd hagyva itt helyben kimondani igyekszik.

Im már ezután e leg-kegyelmesebben kirendelt Arany érdem pénzben, viselem Fejedelmeknek fel szenteltt mej képét az én melyemre fel függesztve, mint valami szentséges Czimert, leghatalmasabban védet az én ártatlan fáradozásaimnak elenségei ellen.

Vajha, ki láthatnák ök, e felséges különböztetés-en Fejedelmünk ama legy kegyesebb intését melly reájak is tárgyozva vagyon, és ez által vélem egyesülvön egygyenlő gondolkozással vezetettve, a leg kegyelmesebb Országos Attyánk Intézeteit hathatósan eszközölnék.

E' hiv jobbágyi gondolkozásom némét Méltóságod, az én Munkámban figyelmetesen feltalálta, ugyan azt atyásan öszve szedvén, a Házi Kommissiónak megy egygyezésével az Országi Hadi Igazgató Széknek érdeemesítés végett eleibe terjesztette és a Főhadi Udvari Tanátsnak közbejárása által, a legfelsőbb Helyen, végre is hajtottta.

En e' szerint az emberi képzésnek egyik munkáját, a' melly az egész jobbágyi közjával olly szorosan öszve vagyon kaptsolva elvégeztem is ez által egy kötelességet, mellyet nékem szentséges hittem elmulatlanul fel-adott, betöltöttem.

Egyedül ez a' hiv, segítő követője az én fáradatlan Igyekezéseimnek ébresztette fel bennem az Istenhez, és Felebarátomhoz vonzó szeretetét, a Fejedelem iránt való hűséget, és háladatosságot; tsak ő esmertett — meg a menyei Felségnek ama fő parantsalatjával: „Szeressed Istenedet mindenek felett, szeressed Felebarátodat, mint önnön magadat“, ő az a forrás, mellyből az én kész jó akaratom olly fogatosan folyt, mellyet én nékem semmi világi hatalom nem adhat, ő tőle nyerem vala ama belső Hathatóságot, melly által a sok féle, és az Ifuságnak nevelésétől elválhatatlan gondoskodást és kedvetlenséget el-viselhettem és igyekezetemben egyenlő lépést tarthattam. Tsupán tsak ő ama Istentől nekünk kinyilatkoztatott Religio, mint győzhetetlen menyei Vitézné, mindeneken triumfált, így tehát tsak ugyan ötet egyedül érdeklí a' Felséges Jelességének betses és érdeme.

Nékem fen marad ama menyei belső nyugtatásom melly minden világi örömet felül halad, hogy tudni illik a menyei Felségnek parantsalatját: „Tegyetek a' ti Felebarátaitoknak minden, a' mit akartok, hogy ök ti néktek tselekedjenek“, mert ez a foglatatja annak, a' mit a Törvény, és a' Proféták tanitanak, ki nyílt szível követtem, és nem tsak e' nagy tiszteletű Invalidusak Házának bennem helyeztetett bizadalmat a' Világ előtt meg-erősítettem, hanem ezen felül, a ma j'... ményes tárgyat is, a' melly már szolgálatom esztendeiben előttem elevenen forgott, szerentsésen el érthettem.

Ezekből merittem ama tapasztalást, hogy némellyek az én szerentsétlen Felebarátaim közzül, a fenn álló Törvényeket a' Religionak és Erkölcsöségnek fogyatkozása miatt, mellyet ök ifuságokban soha sem hallottak, olly könnyen által hágván, súlyosan vétkeztek.

Az ő ebbeli Vallásaik, az egek felé emeltt nézés-sel, sok könnyeket nyomtak ki az én szememből, és ketőztették fáradozásaimat az ő ártatlanságoknak kikeresésében, kész akarattal követtem érzékenységet, és eltagadtam magamnak e' végre gyakran sok pihenő órákat, de e' teher alatt el-estem utóllýára magam is,

Urmează în Suplementul nr-ului 1 din anul 1905:

Suplement la „Biserica și Școala“ Nr. 1, anul 1905:

mint jó vetélkedésemnek áldozatja, esztendeimnek ideje előtt, tsak hogy Felebarátomat megmenthessem, és az Eő Felségétől reám bizott Itélő hivatalt hűséggel viselhettem. De melly nagyon vagyok ma meg örvendeztetve e' Felséges Jelességnek napján meg lévén belső képpen győződve; hogy ereimnek azon tsekély maradványát is, mel'y az én 18 3 esztendőbeli táborozásam idejétől még hátra vala, az Emberiségnek Javára teljes szívű indulattal, fel áldozhattam.

Több mint 1300 Invalidus Katona Gyermekek hallottak az én számból Isteni félelmet, Fejedelem erránt hűséget, és háladatosságot, Elöljárójak, Szüleik és Jötevőjök eránt való tiszteletet.

Mind ezek hasznos tagjai lesznek bajdan a' Jobbágyi Társaságnak, és valamint a' Religionak, Erkötségségnek talptanításait jövendő Nemzetségeikre által hagyják, úgy a' Felséges Thronusnak ellenségeit is le taposni meg nem rettegnek:

Nem akarok tehát soha meg szünni utobbi tehetőségemet ezután az ártatlanság javára fordítani és véle egygyes Teremtőségnek...

IX. „Și intru una, sfântă sobornicească și apostolească biserică;“

X. „Mărturisesc un botez intru iertarea păcatelor;“

XI. „Aștept învierea morților;“

XII. „Și viața veacului ce va să fie Amin!“¹⁾

Să dăm poporului cărți religioase morale.

Noi românii din Ungaria și Transilvania, de vreo cincinci decenii încoace am făcut enorme propășiri în cultură și ne-am crescut înțelegința frumoasă!

Mulțumită Domnului, carele ni-a dat Mecenati, cari în deosebi prin crearea de *stipendii și fundatinni* au ajutorat în partea cea mai conziderabilă educațiunea su-crescenței. Asociațiunea culturală „Astra“ asociațiunea pentru crearea unui fond de teatru național și asociațiunea culturslă aradană, au contribuit și contribuiesc foarte mult la cultivarea *inteligentei și răspândirea cul-turei în general.*

Avem azi frumoasă înțelegință cum am zice: o *aristocrație cultă*; dar clasa de mijloc meseriașii și in-dustriașii sunt departe încă de locul onorific ce le com-pete în corpul națiunii. Și *poporul?* bietul popor, „tal-pa fărăi“ a rămas de tot îndărăpt strigând ca odinioară Romanii cei vechi: „*panem et circenses!*“ Da așa căl strigă de *ajutor material și moral*, de unde nu...

și învătării și au făcut da-

Burbierului (judej Dâmbovița), a tipărit mai anii trecuți pe *spesele sale* proprii, „Minunile Maicei Domnului” „Mântuirea păcătoșilor” și „Urmarea lui Iisus” în sute mii de exemplare și le-a împărțit elevilor școalelor rurale, precum și creștinilor dornici a cetii, și toate în mod grătit.

Oare frații noștri de dincolo n'ar putea să ne deie și nouă *lumină din lumină!*

E vorba însă că pe lângă toată sărăcia noastră și a împrejurărilor grele dela noi, să facem și noi *ceva*. Volește și vei putea! Carte deci, cărți religioase morale să dăm poporului, că iată „omul cu biblia” a societății anglicane, pocăiții cu „harfa sionului”, și socialistii cu „Voința Poporului și calendarele lor scârboase” *cinstesc* poporul adăpându-i cu venin omorător.

Si poporul, bietul popor le cetește și crede!

Auziți, vedeți și știți aceste cei chemați, faceți deci posibilitatea, ca poporul să capete carte bună *carte religioasă-morală* carte ieftină carte grătită.

Asociațiunile culturale „Astra” „Aradana” să fie la locul lor să înlesnească scrierea, apariția cărților religioase-morale scrise *anumit* pentru popor. Autoritățile înalte bisericesti cu tipografiile diecezane să tipărească cărți populare cu suget religios-moral și să le împartă grătit poporului. *Meceniții* noștri cari au văd și mii pentru bis...

... mare și mai bineprimii le...

au achitat abonamentul până inclusive 31 Decembrie 1904, și se abonează și pe anul 1905.

Abonamentul pentru Austro-Ungaria:

Pe an e	10 cor.	—	fil.
„ 1/2 an	5	—	„
„ 1/4 de an	2	50	„
iar pentru străinătate:			
Pe un an	14	franci	
„ 1/2 an	7	„	

Administrația foaiei

„Biserica și Școala.”
Arad, strada Récaj Nr.

AVIZ

La administrațiunea tipografiei diecezane din Arad se află spre vânzare „Tălcuiala evangheliiilor” de fericitul Loga tipărite cu litere cirilice în Buda la anul 1835. Prețul de exemplar 2 cor.

CRONICA.

Sărbătorile Nașterii Domnului în Arad, sărbătorite cu deosebită pompă, anume: în ziua întâia a sărbătorii se va ține liturghia a... de P. S. Samer... P. C. Sa... I. I. Pap...

... 1 cor. 20 fil. d) dela cununii 2 cor. e) sluj-
după cum sunt 40—80 fileri.

Dările publice pentru pământ are să le solvească
phul. 5. Întregirea dela stat 124 cor. 66 fil. pentru
oh fără VIII clase. Alesul va fi îndatorat să țină ca-
zarea cu școlarii gr. or. dela școalele din Gurbediu
ca să poată pretinde pentru această altă remunera-
iune.

Reflectanții la această parohie au să se prezenteze
vre'o Duminecă ori sărbătoare în s-ta Biserică din
spre a-și arată desteritatea în cele rituale, ear re-
esele lor ajustate conform regulamentului au să le
eseze comitetului parohial din Gurbediu și până în
a 31 Ian. (13 Febr.) să le subștearnă subscrisului pro-
prezbiter.

Dat în ședința comitetului parohial ținută în Gur-
diu la 23 Noemvre (6 Decemvre) 1904.

Comitetul parohial

În conțelegere cu mine: *Nicolae Rocsin* pprezbiter
—□— 1—3

Conform decisului Ven. Cons. Nr. 6735/1904,
ntru îndeplinirea parohiei a II-a din Taut se es-
te concurs de nou, cu termen de 30 zile de la prima
ublicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: a) usufructul alor 18 jug. cat.
pământ estravilan; b) birul usuat dela circa 200
S. Sumere de case anune: 1/2 grâu și o măs. de
Prăcuruz nesfârmat, dela câte 1/2

Reflectanții au să-și aștearnă petițiile lor, instru-
ate în sensul normelor în vigoare și cu testimoniu de
8 clase gim., conform ordinului Veneratului Conzistor
Nr. 7288/904, adresându-le comitetului parohial din
Tornea, la oficiul protoprezbiteral gr. or. român din
Arad, — și sub durata concursului să se prezenteze în
vre-o Duminecă sau într'o sărbătoare în sf-ta biserică
din Tornea, spre a-și atăta desteritatea în cele rituale
și eventual în oratorie.

Tornea, la 9/22 Decemvrie 1904.

3—3

Comitetul parohial

În conțelegere cu mine: *Vasilie Boleş* pprezbiter

Senegin contra tusei, răgușelei, durerii,
de pept, ofitei, tusei măgărești,
catarului astmei, greutății de respirat, lungoarei și tusei
seci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor.**
20 fil. și 2 cor.

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, po-
dagrei, reumatismului, răcelelor, durerilor de cap, dinți
și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite
boale le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Centarin. Contra morbușilor de stomac, pre-
cum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinde-
rea de stomac, greața și vomarea, sgârciurile cele mai
grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui.
Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

escelenț., pentru

**Să Spriginim
propria noastră artă română!**

**Dacă voți
să aveți
un op de valoare,
științific-literar**

sau
**predici, gazete
sau alte manuale
sculose înr'um stil
curat românesc,
Vă cu în-**

Domnii preoți și învățători!
Sunt rugați să liină de sfântă datorință
ca toate recvisitele necesare sf. bi-
serici și școli, să 'și-le comande
direct și cu încredere deplină
dela

**Cine oare?
n'ar dori ca
serierile sale**

să fie ca
executare tehnică
cu gust și înfățișare
plăcută și dragă lașe
atât estern cât și
internă?

Cei ce nst
adres